

דקדוקי קריאה והדרכת הקורא בפרשת בראשית, בהפטרות
ובראשון של פרשת נח

וַיְהִי – בין אם יש געיה בין אם אין היר"ד בשוא נח

א ג יְהִי אֹר: המילים אינן מוקפות

א ה קָרָא לִילָה: טעם נסוג אחור לקר"ף

א ו לָמִים: הלמ"ד קמוצה

א ז מַעַל לָרָקִיעַ: להיזהר מהבלעת אות

א ט וַיְהִי-כֵן: תיבה בודדת בתחום הסילוק (סוף פסוק),
מוטעמת בטעם סוף פסוק בלבד. אין טעם טיפחא בתיבה
וַיְהִי, כן הדבר גם בהמשך הפרק

א י יָמִים: היר"ד בפתח ולכן המ"ם אחריה בדגש חזק,
רבים של 'ם'. כן הדבר גם בהמשך פס' כב

א יא תִּדְשָׂא: געיה בת"ו והדל"ת בשווא נח. דְּשָׂא:
הדל"ת ברביעי ולא בזקף. עֲשֵׂה פָרִי: טעם נסוג אחור

לע"ן, וכן בהמשך הפסוק עֲשֵׂה-פָרִי, יש להעמיד קלות
את קריאת הע"ן מפני געיה. בשני המקרים דגש חזק
בפ"א הראשון אתי מרחיק, והשני מדין דחיק

א יח וְלִהְבֹּדִיל: געיה בשורק והלמ"ד בשווא נע ולא
בחטף כפי שמופיע בחלק מהדפוסים²

א כב וַיִּבְרָךְ: במלעיל וכן הדבר בכל המקרא

א כד וַחֲיֵיתוּ-אֶרֶץ: געיה בחי"ת

א כט לֹא-כֹלָה: האל"ף בקמץ קטן והכ"ף אחריה בשווא
נח, כן הדבר גם בפס' הבא

א לא יוֹם הַשְּׁשִׁי: היחיד מבין ששת ימי הבריאה בה"א
הידיעה

ב א וַיִּכְלֹ: היר"ד בשוא נח³ והמילה במלרע⁴

ב ג שָׁבַת: לשון עבר, השי"ן קמוצה והבי"ת אחריה רפויה

ב ד עליית שני

בִּהְבָּרָאִם: הרי"ש בשוא נע, לא: בְּהִבָּרָם וכן לקמן ה ג

ב ז וַיִּיצֹר: במלעיל, נכון הדבר גם בהמשך פס' יט. וַיִּפָּח:
במלרע

ב ח גֵן-בְּעֵדֶן: גֵן- במקף ולא במרכא

ב יב וַזֶּהְבּ: געיה תחת השורק והזי"ן בשווא נע

ב טו לְעִבְדָּה וּלְשִׁמְרָה: העי"ן והשי"ן בקמץ קטן הה"א
בשתייהן במפיק.

ב יז אֲכָלָה: הכ"ף בקמץ קטן

ב יח אֲעֲשֶׂה-לִּי: העמדה קלה באל"ף למנוע הבלעת העי"ן
החטופה, בלמ"ד דגש חזק מדין דחיק

ב יט מֵה-יִקְרָא-לִּי: להיזהר מהבלעת היר"ד. לא מאיקרא.
היר"ד דגושה

ב כ עליית שלישי

ב כא לֹא-מֵצָא עֵצָר: אין טעם נסוג אחור למ"ם

ב כב וַיִּבֶן: במלעיל. אֶת-הַצֹּלָע: במלרע

ב כג לִזְאֹת יִקְרָא: יש להקפיד על הפרדת התיבות שלא
יישמע שהת"ו שבסוף התיבה הראשונה עומדת בראש
התיבה השנייה. לִקְחָה-זֹאת: העמדה קלה בלמ"ד מפני
הגעיה ובשורק, הקר"ף אחריה בשווא נע על אף שהרבה
דפוסים ניקדוה בחטף קמץ⁵, דגש חזק בזי"ן מדין דחיק

ב כד יַעֲזֹב-אִישׁ: העמדה קלה ביר"ד למנוע הבלעת העי"ן
החטופה והזי"ן בקמץ קטן

ב כה עֲרוּמִים: דגש חזק במ"ם על אף שהרי"ש לפניו
בשורק

ג ג פֶּן-תִּמְתְּנוּ: תיבה יחידה בתחום הסילוק (סוף פ)
ומוטעמת בטעם זה בלבד; אין טיפחא במילה הראשונה

ג ה אֲכָלְכֶם: הכ"ף בקמץ קטן. וְהִייתֶם: הה"א בשווא נח
ואחריה יר"ד בחירק מלא. כָּאֱלֹהִים: האל"ף אינה נשמעת,
כאילו כתוב, 'כְּלוֹהִים'

ג ו גַּם-לְאִישָׁהּ: מפיק בה"א, קריאה ללא מפיק יש בה
כדי לשבש את משמעות הכתוב

ג יא אֲכָל-מִמֶּנּוּ: הכ"ף בקמץ קטן

ג יב נִתְּנָה-לִּי: געיה בנו"ן הראשונה ודגש חזק בלמ"ד
מדין דחיק

ג יג הַשִּׂיאֲנִי: שי"ן ימנית

ג טז עֲצֹבוּנָךְ: הצד"י דגושה והשוא נע. יִמְשָׁל-בָּךְ:
השי"ן בקמץ קטן

ג יז כִּי-שָׁמַעְתָּ: במקף ולא במונח

ג יט תֹּאכַל לָחֶם⁶ טעם נסוג אחור לת"ו. כִּי-עָפָר
אַתָּה: תיבת אַתָּה במלעיל והאל"ף בפתח ואין טעם נסוג
אחור בתיבת עָפָר

ג כא כְּתִנּוֹת: הכ"ף בקמץ קטן

ג כב עליית רביעי

ד ב רַעַה צֹאן: טעם נסוג אחור לרי"ש

ד ז תִּמְשָׁל-בּוֹ: השי"ן בקמץ קטן

³ וכן בהמשך קידוש ליל שבת: וַיִּכָּל. וַיִּבְרָךְ. וַיִּקְדָּשׁ

⁴ משום מה בקידוש ובתפילה אפשר לשמוע קוראים אותה מלעיל

⁵ מי שיקרא את הק' כמו חולם ואת הקמץ בח' כמו פתח – טועה!

⁶ רבים משתבשים בציטוט הפסוק ואומרים לָחֶם

¹ בעניין הגעיה במילה זו מתי היא מופיעה, עיין בסוף התנ"ך של ברויאר
מוסד הרב קוק עמ' תז סעיף ט, וביתר אריכות בספר טעמי המקרא עמ'
183.

² החטף פתח המופיע בכמה דפוסים אינו אלא להורות על הנעת השווא
ולא על קריאת החטף עצמו

ד יא וְעָתָה אָרוּר אֲתָה: הראשון בעי"ן ובמלרע, השני באל"ף ובמלעיל

ד טו כָּל-הָרֶגֶל קִין: אין טעם נסוג אחר

ד טז וַיֵּצֵא קִין: טעם נסוג אחר ליר"ד

ד יז בָּנָה לְעִיר: טעם נסוג אחר לבי"ת. כָּשֶׁם בָּנָה חֲנוּךְ:

טעם טפחא בתיבת כָּשֶׁם

ד יח לְחֲנוּךְ: הלמ"ד בפתח

ד יט עליית חמישי וַיִּקַּח-לָוִי: געיה ביר"ד

ד כב אֶת-תּוֹבֵל קִין: טעם נסוג אחר לת"ו השנייה

ד כג הָאֲזֹנָה: האל"ף בשווא נח

ה א עליית ששי

ה כט זָה: שני טעמים באותה תיבה, יש לקרוא קודם את הגרשיים ואחריו את התלישא. אָרְרָה: רי"ש ראשונה בשווא נע

ה כה עליית שביעי

ה לב אֶת-שֵׁם אֶת-הֵם וְאֶת-יִפֶּת: טעם טפחא על תיבת אֶת-שֵׁם

ו ג בְּשֵׁם: הגימ"ל פתוחה⁷

ו ה מפטיר

ו ט מִצָּא חֵן: טעם נסוג אחר למ"ם

הפטרת בראשית ישעיהו מב ה – מג י:

מב ה הָאֵל | יִי: אין כאן מונח לגרמיה אלא פסק לפני רביע⁸

מב ה רָקַע: במלרע

מב ו וַאֲצָרָךְ: קמץ קטן בצד"י, והרי"ש בשווא נח

מב ז לִפְקַח עֵינַיִם עוֹרוֹת: טעם טפחא בתיבת לִפְקַח. עוֹרוֹת: הוי"ו רפויה בשווא נח. יִשְׁבִּי חֶשֶׁד: טעם נסוג אחר ליר"ד הראשונה, עם זאת השי"ן בשווא נע

מב יא יִשְׁבִּי סֹלַע: טעם נסוג אחר ליר"ד הראשונה עם זאת השי"ן בשווא נע

מב יד אֶשֶׁם: שי"ן ימנית דגושה מנוקדת בחולם חסר

מב טז וּמַעֲקָשִׁים: העמדה קלה במ"ם למנוע הבלעת העי"ן החטופה

⁷ מי שקורא בקמץ – קורא מילה משוללת הבנה

⁸ במקומות אחרים במקרא שיש בהם פסק לפני רביע – הרי לדעת ר"מ ברויאר הוא טעם מונח לגרמיה

⁹ לא ייתכן שוא נע לפני שוא או חטף

מב יח וְהַעֲרִים הה"א בפתח

מב כא וַיֹּאדִיר: האל"ף בשווא נח

מב כב וּבִבְתִּי: בי"ת ראשונה בשווא נח על אף הקושי.

הַחֲבָאוּ: הה"א בקמץ קטן. הָשֵׁב: שי"ן פתוחה

מב כד לְבִזְזִים: זי"ן ראשונה בשווא נע

מב כה וְתִלְהֻטָהּ: העמדה קלה בלמ"ד למנוע הבלעת הה"א החטופה

מג א וְעָתָה: בגרשיים לא ברביעי. בְּרֹאךְ: הרי"ש בפתח לא בשווא⁹

מג ב לִי-אֲתָה: במלעיל

מג ג כְּפָרְךָ: כ"ף רפויה ובקמץ קטן

מג ה אֶקְבָּצֶךָ: כ"ף סופית דגושה

מג ט וַיֹּאסְפוּ: וא"ו החיבור בשווא נע, כן הדבר גם בהמשך הפסוק וַיִּצְדְּקוּ וַיִּשְׁמְעוּ וַיֹּאמְרוּ

מג י לֹא-נִזְצַר אֵל: טעם נסוג אחר לנר"ן

ראשון של פרשת נח:

ו ט הִתְהַלֵּךְ-נֹחַ: געיה בה"א הראשונה

ו יג וְהִנְנִי: נר"ן ראשונה בשווא נח על אף הקושי וכן בפס' יז וכן בכל מקום

ו טז שני במנחת שבת

אַמָּה: האל"ף בפתח והמ"ם אחריה בדגש חזק¹⁰.

תַּחֲתִיִּם: הת"ו השנייה בחירק חסר ואחריה יר"ד, מנוקדת אף היא בחירק¹¹ ובדגש חזק. דומה הדבר בתיבה הבאה שְׁנַיִם

ו יז רֹחַ חַיִּים: יש להקפיד על הפרדת התיבות

ו יח וְהִקְמַתִּי ... וּבָאתָ: שתיהן מלרע עקב וי"ו ההיפוך לעתיד

ו כ שלישי במנחת שבת

שְׁנַיִם מְכַל יָבֹאוּ אֵלֶיךָ לְהַחֲיוֹת: ישנם קוראים המבלבלים מקרא זה לבין קודמו שְׁנַיִם מְכַל תָּבִיא אֵל-הַתֵּבָה לְהַחֲיוֹת אֶתְךָ ומוסיפים אחריו את התיבה 'איתך' הבאה בקטע הראשון בלבד

ו כא לְאַכְלָה: האל"ף בקמץ קטן

¹⁰ כן הדבר בכל המקרא, בשונה מאָמה במשמעות של שפחה, עיין רש"י שמות ב ה

¹¹ החירק ביר"ד הוא חירק מלא תנועה גדולה. כתיב מלא וחסר מקראי אינו קובע את המבנה הדקדוקי